

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 17/2005 rd

Statsrådets utredning med anledning av EU:s nordliga dimension; Finlands utgångspunkter för det fortsatta arbetet

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet remitterade den 13 maj 2005 en kompletterande skrivelse 2. UM 11.05.2005 om statsrådets utredning med anledning av EU:s nordliga dimension; Finlands utgångspunkter för det fortsatta arbetet i ärendet E 131/2004 rd till miljöutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- avdelningschef Kirsti Eskelinen, utrikesministeriet
- konsultativ tjänsteman Ann-Britt Ylinen, miljöministeriet.

Skriftliga utlåtanden har lämnats av Imatra stad och Sydöstra Finlands miljöcentral.

Samband med andra handlingar

Utskottet har tidigare lämnat utlåtande MiUU 2/2005 rd i ärendet.

UTREDNINGEN

Förslag

I dokumentet presenterar regeringen nuläget för EU:s policy för den nordliga dimensionen och Finlands justerade utgångspunkter för förhandlingarna om framtiden för den nordliga dimensionen.

Den nordliga dimensionen bygger på ett initiativ som Finland lanserade 1997 och gäller en översyn av unionens yttre förbindelser och regionala samarbete i de nordliga närområdena. Det var en stor politisk framgång att den nordliga dimensionen integrerades i EU:s externa och gränsöverskridande politik 1999 samtidigt som Europeiska rådet antog riktlinjer för den nordliga dimensionen. Därmed fördes ansvaret över på kommissionen och ordförandelandet. Sedan dess

har två handlingsplaner utarbetats och den nuvarande gäller perioden 2004—2006. En arbetsgrupp inom rådet har inlett debatten om framtiden för den nordliga dimensionen utifrån kommissionens promemoria "Nothorn Dimension Options Beyond 2006". Kommissionen har för avsikt att inleda en dialog med Ryssland om de gemensamma samarbetsområdena efter överenskommelserna vid toppmötet EU—Ryssland. Enligt kommissionen föreläggs rådet själva dokumentet i början av 2006, vilket innebär att finslipningen och godkännandet infaller under det finländska ordförandeskapet.

I promemorian från kommissionen läggs principerna för den nordliga dimensionen fast på följande sätt: den nordliga dimensionen bör knytas

till de gemensamma samarbetsområdena mellan EU och Ryssland och målet är att lägga fram en gemensam förklaring och ett gemensamt ramdokument där målen och upplägget för verksamheten slås fast och de ska ses över med jämna mellanrum. EU-finansieringen kommer via TACIS-instrumentet och framöver via det europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet (EN-PI).

För det andra ska den nordliga dimensionen bygga på beprövade styrkor. De nuvarande fem prioriterade sektorerna kommer således att bibehållas och anpassas till de gemensamma samarbetsområdena (ekonomi och infrastruktur; mänskliga resurser, utbildning, kultur, forskning och hälsa; miljö, kärnsäkerhet och naturresurser; gränsöverskridande samarbete och regional utveckling; rättsliga och inrikes frågor), partnerskap, en stark roll för de regionala råden, intensivt samarbete på regional och lokal nivå samt fokus på Kaliningrad och de arktiska områdena.

För det tredje läggs strukturerna för den nordliga dimensionen fast. Däribland märks minister- och tjänstmannamöten enligt samma mönster som nu, en framträdande roll för kommissionen och en eventuell nordlig parlamentarikerkonferens.

Regeringens ståndpunkt

En stabil och hållbar utveckling i nordvästra Ryssland är ett grundläggande mål för Finland i den nordliga dimensionen. Finland utgår från att den nordliga dimensionen fortsatt ska vara ett led i EU:s policy för de nordliga regionerna, särskilt i EU:s externa och gränsöverskridande politik. Också framöver bör den nordliga dimensionen definieras i ett brett perspektiv och omfatta dels nordvästra Ryssland, dels Östersjöområdet och de arktiska regionerna. Samarbetet med nordvästra Ryssland kan med fördel knytas till samarbetet EU—Ryssland och de planerade gemensamma samarbetsområdena.

De viktigaste punkterna i promemorian från kommissionen stämmer i stort sett överens med statsrådets tidigare mål för det fortsatta arbetet kring den nordliga dimensionen. Regeringen un-

derstryker särskilt vikten av att Ryssland integreras i förberedelseprocessen på ett tidigt stadium. Följande frågor kräver smärre justeringar, anser regeringen.

Den nordliga dimensionen måste definieras i ett brett perspektiv. Den geografiska förankringen ska också framöver omfatta ett stort område bestående av dels nordöstra Ryssland, dels Östersjöområdet och de arktiska regionerna. Kopplingen mellan den nordliga dimensionen och de gemensamma samarbetsområdena får inte ha en inskränkande effekt på verksamheten, för den nordliga dimensionen täcker också in annat samarbete än de fyra områdena, till exempel samarbete kring folkhälsa och social välfärd.

De regionala organen för de nordliga områdena måste fortfarande spela en framträdande roll i samarbetet kring den nordliga dimensionen. Östersjöstaternas råd, Barents euroarktiska råd, Arktiska rådet och Nordiska ministerrådet är viktiga aktörer i den nordliga dimensionen. Dessutom kan den transatlantiska kopplingen med fördel förstärkas genom större satsningar på samarbetet mellan EU och Arktiska rådet och genom större satsningar på arktiska forskningsprojekt från EU:s sida.

Också den regionala och den lokala nivån, företagen och frivilligorganisationerna spelar en viktig roll för genomförandet av den nordliga dimensionen. Den nordliga dimensionen bör ses som ett led i EU:s nya policy för yttre förbindelser där det regionala gränsöverskridande samarbetet är av stor betydelse.

Beträffande kärnområdena vill regeringen preliminärt påpeka att det i det nya dokumentet är viktigt att lyfta fram sektorer som kräver särskild uppmärksamhet, detta för att stärka genomslaget av den nordliga dimensionen. I dagsläget är det partnerskapssektorerna, miljö samt folkhälsa och social välfärd, som ligger i topp. I det nya dokumentet är det angeläget att de befintliga partnerskapen lyfts fram som högt prioriterade sektorer, och de kräver också framöver satsningar från både kommissionen och partner-nas sida.

Partnerskapsmodellen har visat sig vara en fungerande samarbetsmodell och kan komma att

tillämpas också inom nya sektorer, bl.a. transport/logistik och utbildning/forskning (ny teknik). Det gränsöverskridande samarbetet bör också framöver ingå som ett viktigt element i

den nordliga dimensionen. Det är ett viktigt element i EU:s regionala samarbete, inte minst på regional och lokal nivå.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Miljöutskottet delar regeringens bedömning om att en vidareutveckling av samarbetet mellan EU och Ryssland är ett viktigt inslag i den nordliga dimensionen. Miljöpartnerskapet spelar i dagsläget en viktig roll i handlingsplanen och de pågående miljöprojekten hör till de viktigaste resultaten. Det är av stor vikt också framöver. Det ingår också i Finlands nationella prioriteringar att Ryssland får en starkare roll som EU:s partner i samarbetet kring miljöfrågor.

Viktiga mål i miljösamarbetet EU—Ryssland är att skydda Finska viken och hela Östersjön genom reduktion av närsalt- och giftbelastningen. Dessutom måste sjötransporterna bli säkrare och samarbetet kring bekämpningen av klimatförändringen bli bättre samtidigt som biodiversiteten måste skyddas och de gränsöverskridande miljöriskerna motverkas och reduceras. Genom samlarbetsprojekt kring en tillnärmning av EU:s och Rysslands miljölagstiftning och miljönormer och ett effektivt genomförande av miljökonventionerna kan uppfyllelsen av målen främjas.

Miljösamarbetet är ännu inte ett särskilt samlarbetsområde utan det förhandlades i samband med förberedelserna för toppmötet EU—Ryssland om en inordning i område 1 (ett gemensamt ekonomiskt område, Common Economic Space, CES). För miljöåtgärkningarna inom den nordliga dimensionen är det av vikt hur framträdande roll miljösamarbetet kommer att spela i det ekonomiska samarbetet. En annan viktig fråga är också vilka insatser som kommer att gälla nordvästra Ryssland. De viktigaste målen för en säker sjötrafik och vattenfrågorna får stort utrymme i den färdplan som antogs vid toppmötet EU—Ryssland den 10 maj 2005. Ryssland har således också godkänt målen.

Utskottet påpekar dock att det finns en viss oro för att det samlade läget inte är så ljus som det ser ut. EU och Ryssland har inte förhandlat om miljöfrågor på flera år även om miljöskydd i sig har funnits på agendan och ingått i en del internationella förhandlingar. Det finns emellertid ingen samlad strategi och i kommissionen är ansvaret utspritt enligt ämnesområde. När kommissionen en gång har en styrande roll i den nordliga dimensionen bör den eftersträva en samordnad syn på miljöfrågorna.

Ratificeringen av Kyotoprotokollet är den viktigaste miljöpolitiska insatsen i dialogen mellan EU och Ryssland. Utskottet välkomnar en förstärkning av dialogen och partnerskapsmöten i miljöministersammansättning utifrån partnerskaps- och samlarbetsavtalet mellan EU och Ryssland.

En viktig förutsättning för hela verksamheten är att Ryssland engagerar sig i och godkänner det kompletterande dokumentet för den nordliga dimensionen. Ett ryskt godkännande är av stor vikt också för hur det europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet (ENPI) kan tillgodose de finansiella behoven inom den nordliga dimensionen.

Utskottet välkomnar regeringens mål att stärka samarbetet mellan EU och organen för den nordliga regionala samlarbete. Samarbetsråden kan vara en möjlighet för kommissionen att effektivisera uppföljningen av den regionala samlarbete med Ryssland, men kommissionen har än så länge inte avsatt några resurser för detta.

Miljöpartnerskapet och den anknyttande fonden är en av de stora vinsterna med den nordliga dimensionen, framhåller miljöutskottet. Partnerskapsfonden har fått 225 miljoner euro varav merparten har gått till kärnsäkerhetsprojekt. Sett i ett finländskt perspektiv är sydvästra renings-

verket i S:t Petersburg det viktigaste enskilda projektet. Utan miljöpartnerskapet inom den nordliga dimensionen hade reningsverket inte kunnat anläggas så snabbt som det gjordes. Utskottet vill också peka på förlängningen av koncessionen för kärnkraftverket i Sosnovyi Bor och de anknytande säkerhetsproblemen. Det är fortfarande angeläget att miljöprojekten får mera pengar.

Också de små miljöprojekten är av stor betydelse för Finland, menar utskottet. Till exempel Imatra och Svetogorsk har som tvillingstäder samarbetat kring projekt med medel från TACIS. Projekten har bl.a. gällt satsningar på miljö och kommunalteknik i Svetogorsk, utredningar av fiskstammen och miljön i Vuoksen, förbättringar av luftmätningar, undersökningar av luftkvaliteten och rekreationsområden kring Vuoksen. Projekten har haft betydande miljöeffekter, särskilt tack vare bättre rening av avloppsvatten och dessutom har bra restaureringsprojekt star-

tat i Ryssland, flera av dem till största delen på egen bekostnad.

Samarbetet med Ryssland och närområdes-samarbetet har inte bara genererat enskilda projekt med goda resultat. Ett av de viktigaste resultaten är också att vi har fått tillförlitlig och aktuell information om miljötillståndet och problemen i gränsområdena. Dessutom har ett omfattande och förtroendefullt samarbete kunnat byggas upp med miljömyndigheterna och andra aktörer nära gränsen. Den nordliga dimensionen erbjuder en möjlighet att öka på den finansiella satsningen. Då kan vi få ett ännu bättre och större samarbete med betydligt bättre resultat. Större förutsättningar för samarbete ligger i allra högsta grad i Finlands intresse.

Utlåtande

Miljöutskottet meddelar

*att utskottet omfattar regeringens
ståndpunkt.*

Helsingfors den 19 maj 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pentti Tiusanen /vänst
vordf. Heidi Hautala /gröna
medl. Susanna Haapoja /cent
Antti Kaikkonen /cent
Inkeri Kerola /cent
Kari Kärkkäinen /kd
Jouko Laxell /saml
Mikaela Nylander /sv

Heikki A. Ollila /saml
Eero Reijonen /cent
Säde Tahvanainen /sd (delvis)
Satu Taiveaho /sd
Unto Valpas /vänst
Ahti Vielma /saml
Pia Viitanen /sd
ers. Oras Tynkkynen /gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.